

Особливості дослідження рівнів сформованості у старших дошкільників впевненості в собі у груповій діяльності

Алла СІРЕНКО,

методист лабораторії дошкільної та початкової освіти Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників, аспірант Інституту проблем виховання НАПН України

У контексті суспільного поступу України актуалізується питання подальшої модернізації системи освіти. Впровадження компетентнісного підходу в освітній процес навчальних закладів характеризується спрямуванням на розвиток особистості дитини. Розв'язання нагальних завдань залежить від демократизації та гуманізації взаємин всіх учасників виховного процесу та активного впровадження у виховну систему новітніх технологій. Використання педагогічної діагностики дає можливість наукового обґрунтування досліджуваних процесів, зокрема формування у дітей старшого дошкільного віку в процесі групової діяльності такої особистісної якості, як впевненість в собі.

Для дослідження означеної проблеми актуальними є наукові праці, присвячені питанню дошкільної педагогічної освіти (Н.Бібік [1], Н.Гавриш [2], О.Дибіна [5], О.Кононко [7] та ін.), де наголошено на пріоритетності впровадження в освітній процес новітніх форм та методів розвитку особистості дитини.

Проведена нами дослідно-експериментальна робота у дошкільних навчальних закладах передбачала: визначення стартових умов, формулювання гіпотези та очікуваних результатів, фіксування незалежних змінних та умов експерименту, де відбувається визначення реальних результатів та їх відповідності гіпотезі. Експериментом було охоплено 325 дітей віком від п'яти до семи років, з яких: 154 – хлопчики, 171 – дівчинка, які відвідували дошкільні навчальні заклади. Проведено роботу з батьками (опитувальник), вихователями (опитувальник та тестування), дітьми (бесіда, спостереження, тест «Неіснуюча тварина», тест «Малюнок людини»).

Проведення експерименту передбачало виконання таких завдань:

1. Проаналізувати стан законодавчо-нормативного забезпечення функціонування ДНЗ (законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базового компонента дошкільної освіти, Національної доктрини розвитку освіти), навчальних планів, програм, методичних рекомендацій, сучасної психолого-педагогічної літератури, інструктивно-методичних матеріалів з проблем організації методичної роботи.

2. Вивчити ставлення педагогічного колективу ДНЗ до проблеми формування у старших дошкільників впевненості в собі у груповій діяльності.

3. Дослідити ставлення батьків дошкільників, які відвідують ДНЗ, до питання формування у них впевненості у собі.

4. Визначити рівень сформованості впевненості в собі (низький, середній, високий) у старших дошкільників.

5. Визначити рівень готовності педагогічного колективу ДНЗ до формування у старших дошкільників впевненості в собі у груповій діяльності.

6. Обґрунтувати організаційно-педагогічні умови формування у старших дошкільників впевненості в собі у груповій діяльності.

Дослідження формування зазначеної якості відбувалося в два етапи: констатувальний та формувальний, які взаємопов'язані, а результатом їх послідовної реалізації є формування у старших дошкільників впевненості в собі у груповій діяльності.

Констатувальний етап передбачав: аналіз наукової літератури з проблеми впевненості у собі та її формування в груповій діяльності. Було досліджено знання старших дошкільників про впевненість у собі через бесіди, з'ясовано ставлення батьків дошкільників до її формування; визначено рівень готовності педагогічного колективу ДНЗ до цього, розглянуто зміст навчальних планів, програм, методичних рекомендацій, наявної психолого-педагогічної літератури, інструктивно-методичних матеріалів з проблем організації виховної роботи; визначено рівень сформованості впевненості у собі в дітей старшого дошкільного віку та рівень готовності педагогічних кадрів до впровадження новітніх наукових розробок засобом анкетування та тестування. На цьому етапі колектив ДНЗ було надано рекомендації щодо впровадження розробленої

нами програми «Формуємо впевнену особистість дошкільника».

На *формуальному етапі* була апробована зазначена програма. Вона спрямована на створення емоційно-сприятливої атмосфери у ДНЗ для розкриття особистості дитини, формування мотивації до пізнання оточуючих, встановлення позитивного, доброзичливого контакту, бажання брати участь в груповій роботі. Увага акцентувалася на розвитку особистості дитини через розуміння нею власних емоцій, ставлення до оточуючих та самої себе, подолання агресивності, вміння оцінити власні почуття та відкрито їх висловлювати, визначити власні переваги та недоліки, заявляти про свої інтереси, сприймати себе таким, який є. Було обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування у старших дошкільників впевненості у собі в процесі групової діяльності. Сформульовано методичні рекомендації для вихователів щодо збагачення занять наочним матеріалом, ігровими та навчальними технологіями, скориговано навчальні програми тощо.

У ході вибору методик діагностики сформованості впевненості у собі старших дошкільників дотримано стандартних процедур щодо їхньої валідності, інформативності, надійності, доступності у використанні, а також враховано можливості фронтального використання. Дослідження потребувало поетапності впровадження діагностичної програми. Нами передбачено чотири етапи педагогічного діагностування дошкільників: постановка мети та завдання діагностики, добір діагностичних методик, збір інформації за допомогою опитування та тестування, кількісне та якісне опрацювання результатів. У процесі експерименту застосовано такі методи дослідження: опитувальник, тестування рівня впевненості у собі дошкільника, педагогічне спостереження. Обираючи методи дослідження, ми враховували такі особливості, які можна вимірювати за допомогою тестових методів та опитування. Перед упровадженням експерименту було проведено експериментальну перевірку розроблених опитувальників та тестів, проаналізовано результати для попереднього оцінювання якості завдань і коригування шкали оцінювання.

На цьому етапі дослідження для педагогічного складу ДНЗ (завідувач, методист, вихователь, педагог-психолог) проведено опитування «Впевнена у собі дитина». Водночас з метою підготовки вихователів до впровадження програми «Формуємо впевнену особистість дошкільника» було організовано заняття «Педагогічна майстерність вихователя». Вони передбачали інформування вихователів щодо мети експерименту та його поетапності, вікових особливостей дітей, принципів роботи групи, особливостей організації занять тощо.

Для вихователів та методистів було проведено тренінгові заняття, що сприяли підвищенню педагогічної рефлексії, розвитку самоаналізу та навчання технік і методів роботи з дітьми. Вихователям

надано інформацію щодо згаданої програми, список науково-методичної літератури з проблеми, представлено рекомендації щодо розвитку особистості дитини. Проведені опитування та заняття «Педагогічна майстерність вихователя» сприяли складанню методичних рекомендацій для методистів та вихователів ДНЗ, спрямованих на пошук навчального матеріалу, пов'язаного з проблемою розвитку впевненості у собі дітей старшого дошкільного віку в процесі групової діяльності, фахового проведення розроблених занять, створення позитивного педагогічного клімату в навчальному колективі.

Для визначення рівня зацікавленості викладацького складу ДНЗ у розвитку впевненості у собі дітей старшого дошкільного віку в процесі групової роботи розроблено опитувальник «Впевнена у собі дитина». Він сприяв визначенню ступеня готовності вихователів до формування вищезгаданої якості, що передбачає обізнаність у проблемі, зацікавленість нею, прагнення до пізнання. Зацікавленість вихователя у формуванні впевненості у собі дітей старшого дошкільного віку залежить від наявності таких мотивів:

- загальні мотиви, що передбачають формування у дітей вищезгаданих якостей з огляду на соціальні вимоги та потреби суспільства;
 - професійні мотиви як можливість самоствердження педагога та бажання проявити себе;
 - прагматичні мотиви – зацікавленість базується на кар'єрному зростанні, фінансових інтересах;
 - вимушеність (неможливість уникнути виробничих завдань).
- Опитувальник надав змогу отримати інформацію про:
- наявність бажання вихователів набути досвіду та реалізувати його у професійній діяльності;
 - рівень вмотивованості щодо впровадження програми розвитку впевненості дитини в собі у груповій діяльності;
 - прагнення впроваджувати здобуті теоретичні психолого-педагогічні знання в практичну діяльність;
 - прагнення асимілювати новітні знання, творчо їх використовувати;
 - бажання навчатися новітніх форм роботи: аналізувати отриманий матеріал, проводити заняття з використанням різноманітних технік та засобів;
 - мотиви педагогічного колективу щодо прийняття участі в програмі.

Для батьків старших дошкільників створено «Школу батьківства», в рамках якої надано інформацію щодо розвитку впевненості дитини, позитивного впливу на неї групової діяльності. Також проведено опитування «Моя дитина впевнена у собі», яке сприяло визначенню ступеня готовності батьків до формування впевненості у собі дитини.

Ми визначили мотиви зацікавленості батьків у формуванні впевненості у собі дітей:

- особистісні мотиви – передбачають зацікавленість батьків у розвитку впевненості у собі

дитини задля полегшення виховного впливу, самостійності;

- соціальні – передбачають переконання батьків у тому, що впевненість дитини є запорукою успішності у дорослому житті, навчанні та відкриває перспективи її розвитку;

- мотиви соціальної ідентифікації, що зумовлюють залежність мотивації батьків у розвитку впевненої у собі дитини від групових чинників, зокрема спілкування з іншими батьками.

Опитувальник надав змогу отримати інформацію про:

- наявність бажання батьків щодо прийняття участі їхньої дитини у програмі розвитку впевненості у собі;

- наявність елементарних знань щодо розвитку впевненості дитини у собі;

- мотиви батьків щодо розвитку особистості дитини;

- бажання брати участь у житті дитини, навчатися та розвиватися разом з нею;

- наявність знань про роль сім'ї у розвитку впевненості дитини у собі.

Розроблені нами опитувальники базуються на таких принципах: урахування особливостей сприйняття респондентом тексту опитувальника; спрямованість питань на проблему, що вивчається; чіткість і структурованість смислових блоків, лаконічність та швидкість надання відповідей. Результати опитувальника засвідчують рівень зацікавленості батьків у формуванні впевненої у собі дитини і розраховуються за 10-бальною шкалою, де 1–4 бали – низький рівень, 5–7 балів – середній, 8–10 балів – високий.

Опитувальник «Впевнена у собі дитина», розрахований на педагогічних працівників ДНЗ, дав змогу виявити ступінь їхньої готовності до формування впевненості у собі дітей старшого дошкільного віку. Низький рівень засвідчує недостатню обізнаність у проблемі розвитку впевненості у собі в дітей старшого дошкільного віку та ролі в цьому групової діяльності; слабку зацікавленість в її розвитку; небажання опанувати знання з означеної проблеми та відсутність прагнення зростати як професіонал. Середній рівень – нечітка обізнаність у проблемі; відносна зацікавленість у розвитку впевненості у собі старшого дошкільника; відносне прагнення опанувати знання з проблеми дослідження та відсутність бажання зростати як професіонал. Високий рівень – широка обізнаність у проблемі; достатня зацікавленість у розвитку впевненості у собі старшого дошкільника; прагнення опанувати знання з проблеми та бажання зростати як професіонал.

Результати опитувальника «Моя дитина впевнена у собі», розрахованого на батьків дошкільників, мали надати такі показники:

- низький рівень – відсутність знань з проблеми впевненості у собі в дітей старшого дошкільного віку та ролі у цьому групової діяльності; небажання брати участь у розвитку особистості дитини, відсутність зацікавленості її життям; небажання або

байдужість до розвитку впевненості у собі дитини в сім'ї як малій соціальній групі; небажання щодо прийняття дитиною участі у програмі «Формуємо впевнену особистість дошкільника»;

- середній рівень – слабкі знання з проблеми впевненості у собі в дітей старшого дошкільного віку та ролі у цьому групової діяльності; невпевненість щодо прийняття участі в розвитку особистості дитини, зацікавленість її життям; зацікавленість у розвитку впевненості у собі дитини в сім'ї; невпевненість або нейтральність щодо прийняття участі дитини у програмі «Формуємо впевнену особистість дошкільника»;

- високий рівень характеризується обізнаністю у проблемі впевненості у собі в дітей старшого дошкільного віку та ролі у цьому групової діяльності; бажання брати участь в розвитку особистості дитини, зацікавленість її життям; прагнення розвивати її впевненість у собі в сім'ї; наявність бажання щодо прийняття дитиною участі в програмі «Формуємо впевнену особистість дошкільника».

Для визначення рівня впевненості у собі дітей старшого дошкільного віку використовувалися: спостереження, бесіда на тему «Яка людина є впевненою у собі», тест «Неіснуюча тварина» та «Малюнок людини». Процес спостереження був довготривалим та повторюваним, що дозволило нам виокремити компоненти, за якими характеризувалася впевненість дитини у собі (особистісний, когнітивний, емоційний, поведінковий). Спостереження проводилося під час ігрового та навчального процесу, що сприяло одержанню інформації про такі характеристики впевненості дитини у собі:

- щодо себе (гармонійність, внутрішня стійкість, реалізм, життєствердність, оптимізм стосовно себе, прийняття себе таким, який є, відсутність агресії);

- до оточуючого світу (рішучість, сміливість, ініціативність, наполегливість, об'єктивність, позитивне ставлення до життя, здатність до спонтанності, вміння правильно оцінити свої сили до конкретних вимог, вміння йти на компроміс, чітке розуміння засобів досягнення мети, передбачення успіху, здатність висловлювати та приймати вимоги, похвалу, критику, встановлювати контакти з оточуючими, чіткість у висловлюваннях власної думки та бажань);

- фізіологічні вияви (впевнена постава та хода, сміливі рухи, відкриті жести, позитивна міміка з широким репертуаром, впевнений погляд, чітка манера говорити).

Наступним етапом дослідження була бесіда на тему «Яка людина є впевненою у собі», що доповнила отримані під час спостереження дані. Мета бесіди – з'ясування уявлень дитини про впевнену в собі людину. Бесіда відбувалася в довільній формі, не мала часових меж для респондентів, які розповідали про власні уявлення щодо впевненості. Вона тривала кілька днів, що сприяло встановленню позитивних довірливих стосунків у групі, і

проводилася в груповій формі, що дозволило глибоко проаналізувати поведінку дитини.

Питання бесіди були трьох рівнів: знання дитини та вміння донести їх (обізнаність з проблеми впевненості у собі); вміння рефлексувати (встановлювати, до якої міри впевнений та що потрібно зробити, щоб бути впевненішим); вміння виокремлювати якості (на прикладах власної родини та казкових персонажів виявляти риси впевненості).

Критеріями оцінювання проведеної бесіди були:

- емоційні реакції дитини (активність, позитивність або тривожність, дратівливість тощо);
- когнітивні здібності (швидкість мислення, чіткість мовлення або нездатність висловити власну думку, інертність мисленнєвих процесів);
- контактність дитини (відкритість, щирість, творчість, спонтанність або страх спілкування, закритість тощо).

Під час групової роботи за дітьми спостерігалися:

- включеність у групову роботу (взаємодія з дітьми, активність, комунікабельність);
- емоційні реакції (агресивність, відстороненість, страх контакту);
- когнітивні здібності (швидкість мислення, творчість, вміння чітко висловлювати думки);
- невербальна поведінка (міміка, жести тощо).

На констатувальному етапі проведено тестування: тест «Неіснуюча тварина», тест «Малюнок людини». Використані тестові методики належать до проєктивних, що здійснюються на основі дешифрування результатів діяльності досліджуваного за допомогою слабкоструктурованого стимульовального матеріалу, який дитина доповнює або створює, проєктуючи у такий спосіб свою особистість. Тестування – це метод вимірювання певних властивостей особи за допомогою тесту. Обрані нами тести «Неіснуюча тварина» та «Малюнок людини» дозволяють дослідити такі компоненти впевненості у собі: особистісний (рівень самооцінки, самостійності, ставлення до майбутнього, ініціативність, активність, комунікабельність тощо); когнітивний (впевненість/невпевненість у власному успіху, ефективність, інтелектуальні здібності, навички та вміння тощо); емоційний (емоційна відкритість / закритість, сміливість, емоційний стан, агресивність, самотність, страх, відчуття меншовартості тощо).

Тестування проводилося в різні дні. Спочатку було проведено тест «Неіснуюча тварина», який для дітей старшого дошкільного віку є більш привабливим. Він передбачає малювання фантастичної тварини та складання історії про неї. Дитині пропонується аркуш паперу, олівці та надається інструкція «Вигадай та намалюй тварину, яка не існувала раніше ні в кіно, ні у мультфільмі, ні у казці, ні у комп'ютерних іграх та назви її». Після малювання з дитиною проводиться бесіда, під час якої ставляться запитання: де живе тваринка та хто її оточує, чи впевнена ця тваринка у собі, як вона спілкується з іншими тваринками, які у неї якості, яких якостей їй

не вистачає. Ці питання дозволяють дитині у метафоричній формі виявляти власні почуття, знання, що є важливим у контексті дослідження впевненості у собі. Метафоричність тесту сприяє зниженню тривожності та напруженості дитини щодо його виконання.

Тест «Малюнок людини» проводився надалі, адже він є складнішим у виконанні дитиною. Респондентам пропонується аркуш паперу і простий олівець та надається інструкція «Намалюй людину, яку хочеш». Для деяких дітей таке завдання є досить складним, тому важливо переконати їх у тому, що творчі здібності в цьому разі не є основними. Після тестування проведено бесіду щодо представлених малюнків, під час якої передбачено такі запитання: яку людину ти намалював, чи впевнена ця людина у собі, як вона спілкується з оточуючими, що вона любить. Такі додаткові запитання дозволяють зрозуміти, якою мірою дитина впевнена у собі, чи здатна виражати власні думки, активність тощо.

У процесі нашого дослідження проаналізовано 105 опитувальників педагогічного персоналу ДНЗ та 334 опитувальники батьків дошкільників, які відвідують ДНЗ. Оброблення результатів дослідження впевненості у собі 325 дітей старшого дошкільного віку (тестування, бесіда, спостереження) дозволяє констатувати, що 34,5% старших дошкільників контрольної та 41,1% експериментальної груп мають середній рівень розвитку впевненості у собі, у 56,4% дошкільників контрольної та 58,7% експериментальної груп – низький рівень, у 21,1% контрольної та 17,2% експериментальної груп – високий рівень.

Констатовано, що серед педагогічного персоналу низький рівень розуміння важливості розвитку в дошкільників упевненості в собі мають 58,3% вчителів, середній рівень – 24,5%, високий рівень мотивації та знань з означеної проблеми – 18,2%. Аналіз даних опитувальників батьків дав такі результати: 55,4% батьків виявляють байдуже ставлення та нерозуміння суті проблеми, 32,3% – середній рівень зацікавленості та розуміння проблеми, 13,3% – високий рівень мотивації та розуміння. У ході якісного аналізу опитувальників ураховано правильність відповідей, їхню глибину, логічність, володіння теоретичним матеріалом та усвідомлення можливостей його використання.

У результаті аналізу програм [3; 4; 6; 8; 9] зроблено висновок про необхідність розроблення методичної бази для формування у старших дошкільників упевненості в собі у процесі групової діяльності.

Аналіз навчальної програми «Дитина в дошкільні роки» [3] засвідчує її спрямованість на розвиток цінностей та інтересів дитини, врахування вікових особливостей, збереження дитячої субкультури, прискорення розвитку тощо. Метою програми є озброєння дитини наукою життя; формування базисних характеристик; забезпечення можливості «єдиного старту» для дітей шестирічного віку; створення єдиного освітнього середовища, що сприяє

перспективності, наступності та спадкоємності між дошкільним навчальним закладом і початковою школою, забезпечення повноцінного фізичного, соціального, пізнавального та естетичного розвитку особистості дитини шостого року життя; полегшення входження у Всесвіт і розвитку її внутрішніх сил та духовного потенціалу [3]. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське довкілля» [8] спрямована на розширення змістового компонента освітньої роботи з дітьми, розкриваючи етнічні, історичні та соціокультурні особливості України. У програмі акцентовано увагу на мовленнєвому розвитку дитини старшого дошкільного віку, її життєвої компетенції, спрямування на творчість і самореалізацію [там само]. Представлені програми є ґрунтовними та соціально важливими, адже спрямовані на розвиток культурно-історичних цінностей, що є одним із факторів формування впевненої у собі особистості. Вони охоплюють різнобічний розвиток особистості дитини, зокрема цінності, інтереси, світогляд тощо. Аналізуючи програму «Дитина в дошкільні роки» у контексті дослідження, зауважимо, що, незважаючи на її повноту, проблема розвитку впевненості дитини у собі майже не представлена.

Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» [9] спрямовує педагогів і батьків на особистісний розвиток дітей, акцентує на ігровій діяльності. Вона спрямована на розвиток уявлення дитини про природу та навколишній світ, удосконалення вміння використовувати здобуті уявлення для подальшого розширення особистого досвіду, створювати сприятливі умови для підвищення самостійності, вправлення у соціальній компетентності, налагодженні доброзичливих взаємин з людьми різного віку та статі, соціальних ролей тощо. Зазначимо, що програма також спрямована на виховання культури дитячих бажань, культури поведінки, естетичного погляду на світ, сприяє становленню системи цінностей, позитивного ставлення до природи, предметів оточуючого світу, виховання базових якостей особистості (самостійності, працелюбності, людяності, розсудливості, справедливості, самолюбності, спостережливості, відповідальності). Приділяється увага навчанню, зокрема знанням дитини про довкілля, власне «Я» тощо [там само]. Аналіз представленої програми є важливим для нашого дослідження, адже пропонує комплексну роботу як з батьківським колективом, так із підвищення рівня кваліфікації педагогів. Цінним у програмі є наголос на створенні сприятливих умов щодо розвитку дошкільника, його світогляду, спрямованість на формування базових якостей особистості: самостійності, працелюбності, людяності, справедливості, відповідальності, що є показниками впевненої у собі людини.

Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина» [4] є ґрунтовною, адже передбачає забезпечення діяльності педагогічного персоналу через практичне представлення

програмного змісту роботи в таких аспектах: принципи роботи, співпраця з родиною, зростання особистості, завдання та зміст навчально-виховної роботи, показники успішного розвитку дитини, умови успішної педагогічної роботи, вимоги до розвивального предметного середовища, завдання і зміст роботи музичного керівника, рекомендована література тощо. Завданнями програми є: розвиток особистості дитини; формування базисних характеристик; створення єдиного освітнього середовища, що сприяє перспективності, наступності та спадкоємності між дошкільним навчальним закладом і початковою школою [там само]. Програма також є цікавою у контексті розвитку впевненості дитини в собі у груповій діяльності. У ній наголошено, що розвиток особистості дитини не може бути повноцінним без колективної, групової діяльності. Окремий акцент робиться на вагомості компетентнісного, інтегративного підходів у розвитку дошкільника, що також важливо у контексті нашого дослідження.

Отже, здійснений нами аналіз дозволяє стверджувати, що у представлених програмах бракує уваги до проблеми впевненості у собі дітей старшого дошкільного віку. З огляду на проведений аналіз, спостереження за виховним процесом, результати тестування, опитування можемо констатувати низький рівень впевненості дошкільників у собі, а також низьку мотивацію батьків і педагогічного колективу до розвитку впевненості дошкільників у собі. Тому маємо підстави стверджувати, що низький рівень сформованості впевненості старших дошкільників у собі зумовлений слабкою мотивацією як батьків, так і вихователів та відсутністю належного навчально-методичного забезпечення.

Література

1. Бібік Н.М. Компетентнісна освіта – від теорії до практики / Н.М. Бібік, І.Г. Єрмаков, О.В. Овчарук. – К.: Пляда, 2005. – 120 с.
2. Гавриш Н. На шляху до оновлення: про готовність педагогів до реалізації нової Програми / Н.Гавриш, О.Цехмістер // Дошкільне виховання. – 2009. – №2. – С. 7–10.
3. Дитина в дошкільні роки: комплексна додаткова освітня програма / Автор. колектив; керівник К.Л. Крутій. – Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2011. – 188 с.
4. Дитина: програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / Наук. кер. проекту: О.В. Огнев'юк, К.І. Волинець; наук. кер.: О.В. Проскура, Л.П. Кочина, В.У. Кузьменко, Н.В. Кудикіна; авт. кол.: Г.В. Беленька, Е.В. Белкіна, О.Л. Богиніч, Н.І. Богданець-Білооскаленко, С.А. Васильєва, М.С. Вашуленко [та ін.] / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. – 3-є вид., доопр. та доп. – Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2012. – 492 с.
5. Дыбина О.В. Компетентностно-ориентированный подход в образовании детей дошкольного возраста: сборник науч.-метод. работ / Под ред. О.В. Дыбиной [и др.]. – Тольятти: ТГУ, 2008. – 156 с.

6. *Комплексна* програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник» / Л.В. Калуська. – Тернопіль: Мандрівець, 2014. – 144 с.
7. *Кононко О.Л.* Соціально-емоційний розвиток особистості / О.Кононко. – К., 1998. – 255 с.
8. *Програма* розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О.І. Білан, Л.М. Возна, О.Л. Максименко та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 264 с.
9. *Програма* розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт». – Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 104 с.

Анонси

Алла СІРЕНКО

Особливості дослідження рівнів сформованості у старших дошкільників упевненості в собі у груповій діяльності

У статті представлено особливості дослідження проблеми сформованості у старших дошкільників упевненості в собі у груповій діяльності. Розкрито зміст проведеного експерименту, окреслено його етапи та представлено результати. Презентовано особливості розроблених опитувальників для педагогічного колективу та батьків, а також обґрунтовано підбір тестових методик для старших дошкільників. Здійснено аналіз навчальних програм ДНЗ у контексті розвитку в старших дошкільників упевненості в собі у груповій діяльності.

Ключові слова: експеримент, діагностика, впевненість у собі, дошкільний вік, валідність, системність, програмованість.

Алла СІРЕНКО

Особенности исследования уровней сформованности у старших дошкольников уверенности в себе в групповой деятельности

В статье представлены особенности исследования формирования у старших дошкольников уверенности в себе в групповой деятельности. Раскрыта сущность проведённого эксперимента, определены его этапы и представлены результаты. Очерчены особенности разработанного опросника для педагогического коллектива и родителей, а также обоснован подбор тестовых методик для старших дошкольников. Осуществлён анализ учебных программ ДОО в контексте развития у старших дошкольников уверенности в себе в групповой деятельности.

Ключевые слова: эксперимент, диагностика, уверенность в себе, дошкольный возраст, валидность, системность, программируемость.

Alla SIRENKO

The peculiarities of the investigation of the level of forming the self-confidence in preschool children during the group activities

The article deals with the peculiarities of the investigation of forming the self-confidence in preschool children during the group activities. It discovers the essence of the experiment, gives its stages and results. It represents the peculiarities of the application form for the pedagogical staff and parents, so as approves the choice of the testing methods for preschool children. There are analyzed the teaching programs of preschool in the context of the development self-confidence in preschool children in the process of group activities.

Keywords: experiment, diagnostics, self-confidence, preschool age, validity, consistency, programmability.

